

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori neracolate nu se
primesc.
Manuscrise nu se retrimit.
Iaserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukas Nachf.,
Nax Angenfeld & Emorio Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelt, Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekestein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII Erzsebet-körut).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarifa și învo-
ială. — RECLAME pe pagina
1-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXXI.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în necare:
Abonamente pentru ANSTRO-UNGARI.
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.,
N-rii de Duminică 4 cor. pe r.
PENTRU ROMÂNIA și străinătate.
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru BRASOV:
Administrațiunea. Piața mare
târgul Inului Nr. 30. etajiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
Cu dungi scosă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esom-
piar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 253.

Brașov, Sâmbătă 15 (28) Noemvrie

1908.

Cestiunea conregenței.

Am înregistrat și noi știrea adusă de „Berliner Tageblatt“, după care Maj. Sa monarchul nostru ar fi hotărât ca în 2 Decemvrie, ziua aniversară de 60 de ani ai domniei sale, să investescă pe archiducele moștenitor Francisc Ferdinand cu o parte însemnată a puterii sale de domnitor. Această știre a produs senzațiune în deosebi la Budapesta și mai cu seamă fiindcă nu se vorbise și nu se auzise mai înainte nimic despre așa ceva. În zilele acestea a fost desmintită știrea din mai multe părți, dar ea cu toate acestea fu lansată de nou în foile streine.

Se remarcă mult că marele ziar parisian „Temps“ a publicat alaltăieri un comunicat, care are de scop de a lua desmintirilor de până acuma toată puterea. Impărtășirea ziarului francez spune următoarele: „E acum mai mult ca sigur, că Francisc Iosif va ceda în ziua de 2 Decemvrie o parte însemnată din puterea sa suverană în favorul moștenitorului tronului, Francisc Ferdinand. E probabil că-l va face suprem beliduce, adică îi va da drepturile suverane ce le are cu privire la armată, dar îl va face părtaș și de alte drepturi de domnitor. De un timp încoace se poate constata lămurit influința crescândă a moștenitorului tronului asupra conducerii treburilor monarchiei. În fie-care zi aceasta are consfătuiri lungi cu împăratul“.

„Le Temps“ este organul cel mai bine informat parizian, ca organ diplomatic al guvernului francez. Trebuie să i se dea deci știrea sale subliniate o importanță mai deosebită, având în vedere că a putut-o primi numai din cercurile curții vieneze. Așadar știrea adusă de foaia berlineză poate să fie ceva mai mult decât o faimă trecătoare de senzație.

Așa opinează și politicianii unguri, iar gazetele lor de frunte: „Budapesti Hirlap“ cel guvernamental și opoziționalul „Az Ujsag“ consideră lucrul vrednic de a scrie despre el articole de fond lungi. Lucru naibii — își zic ei — se poate întâmpla ca în adevăr la 2 Decemvrie să ne pomenim cu proclamarea din partea bătrânului Monarch a vre-unui fel de conregență a sa cu archiducele moștenitor cel prea puțin răsătat de Unguri, fiindcă până acum n'a arătat inclinarea, necum dorința ca să-i răsfețe el pe ei.

Ce ar fi în cazul amintit? Ce s'ar putea aștepta dela un guvern atât de neputincios și plecat ca cel ce reprezintă azi politica națională maghiară, dela guvernul și majoritatea coaliției? Ce legi s'ar putea cere acestora, pe cari să nu le lifereze, și ce patentă împăratească ar putea să existe, cu care să nu se împace ei? Se vor mulțami în cele din urmă și cu declararea moștenitorului de conregent...

Intrebările de mai sus le pune organul tisaist „Az Ujsag“ care nu poate fi în prepuc că nu-și cunoaște

oamenii și aceasta tocmai fiindcă este în opozițiune și vede cu părere de rău cum cavalerii coaliției se grăbesc să treacă prin toate scalele de închinăciune față cu tronul, ce ar mai putea rămânea rezervate contelui Stefan Tisza, dacă — cum de sigur sperază încă — vr'o întorsătură neprevăzută l'ar aduce iarăși la putere, fie și braț la braț cu Andrassy.

Foaia tisaistă mai constată cu această ocaziune un adevăr despre care s'a putut convinge până acuma toată lumea, că adecă situația e deja creată, moștenitorul tronului are parte deja mai de mult la puterea domnitorului; atâta însă cel puțin nu s'a făcut până acuma, ca să se dea și o formă de drept public acestui fapt, care, după dreptul public unguresc mai ales, ar fi, să fie cu neputință. „Az Ujsag“ sperază că nu se va încerca executarea unui astfel de plan; dar dacă se vor gândi la el, atunci sănătatea bună cu garanțiile de drept public căci nu se poate aștepta ca guvernul acesta să sară în apărarea lor, punând în rizic puterea de care se bucură.

După constituțiunea ungară nu e admis ca puterea regelui să fie împărțită în două, unilateral, adecă fără consimțământul corpurilor legiuitoare. Puterea regală e indivizibilă. Așa — și drepturile suverane ale monarchului ca suprem beliduce numai acesta le poate exercita asupra armatei, de unde ar urma că Majestatea Sa voind să facă ce i-se atribue, ar trebui să se adreseze mai întâi guvernului maghiar ca să facă pregătirile de lipsă pentru realizare.

Aceasta e părerea guvernamentalului „Budapesti Hirlap“, care își arăta toate legile și dispozițiunile, ce i-o sprijinesc. Dar, adauge această foaie, 2 Decemvrie e prea aproape decât ca să se mai poată face acele pregătiri, iar ca Majestatea Sa cu puterea Sa de împărat să-l facă conregent pe moștenitorul tronului în Austria și în Ungaria, nu e cu totul eschis, fiind în contra sancțiunei pragmatice

Așa o scaldă foaia guvernamentală. „Az Ujsag“ ca foaie opozițională poate vorbi mai liber și mai deslușit. Ea constată că în teorie moștenitorul tronului nu are nici un cerc de influință în guvernarea țării, dar că în realitate archiducele Francisc Ferdinand este totuși „un factor decisiv al guvernării“ în cele mai importante afaceri, și aceasta numai pe baza simplei voințe a Majestății Sale. „Az Ujsag“ aduce pentru întărirea afirmării sale un exemplu pe care nu-l putem trece cu vederea. „Iată“ — zice numita foaie — „și cestiunea proiectului de lege electorală tot moștenitorul tronului a scos-o la mal, sau mai bine zis împotrivirea sa a fost care a împiedecat până acuma, să ajungă pe cale de a se rezolva“.

Cuvintele de mai sus vor să zică: Multă vreme archiducele Francisc Ferdinand s'a opus sancționării prealabile a proiectului până ce în urmă și-a suspendat opoziția. Am vrea să știm acum dacă aceasta este

a se înțelege așa, că archiducele în cele din urmă s'a împăcat cu pluralitatea, ori că archiducele moștenitor a cedat numai unei forțe majore lăsând să meargă lucrul deocamdată înainte? Informația aceasta a organului lui Tisza, care este în poziție de a putea ști ce s'a petrecut, nu se contrariază cu informațiunea ce a primit-o „Gazeta Transilvaniei“ înainte cu o săptămână din izvor de absolută încredere, că adecă archiducele moștenitor n'a intervenit nici direct, nici indirect în senzul votului plural, ci a ținut și ține ca și în Ungaria reforma electorală să se ducă la sfârșit pe baza largă a sufragiului universal, direct și secret ca în Austria — ceea ce înseamnă că Înălțimea Sa este încă și azi în principiu contra sistemului pluralității.

După aceasta mică digresiune, care totuși nu s'a abătut cu totul dela obiect, vom trece iarăși la cazul, de care se teme foaia lui Tisza și pe care îl caracterizează cu cuvintele „stranie decretare autocratică“, ce ar puteau-o avea în gând „puterea familiei domnitoare“ — ceea-ce însă nu s'ar putea aduce în consonanță cu constituția ungurească...

Adevărat că în aceste patru zile ce ne mai despart de 2 Decemvrie nu se mai pot face pregătirile pentru o conregență introdusă conform constituției, dar dacă — ceea-ce nu poate fi eschis — Majestatea Sa ar crede sosit momentul de a se retrage cu totul după cum se vorbește de mult că ar avea intențiunea, și a renunța la tron în favorul nepotului său? Atunci n'ar mai trebui nici un fel de pregătire și totuși, credem, că un asemenea eveniment pe foarte mulți i-ar afla cu totul nepregătiți și le-ar da poate mai mult de gândit chiar, decât eventualitatea unei „decretări autocratice“...

Din dieta ungară. În ședința de ieri s'a votat propunerea pentru prelungirea ședințelor dietei și astfel se vor ținea începând de azi, zilnic două ședințe de câte 4 oare. În continuarea discuției budgetare a luat cuvântul dep. Issekutz (din partidul poporal) polemizând cu dep. Dr. V. Lucaciu.

Ziua de 2 Decemvrie aniversarea de 60 de ani de domnie a Majestății Sale nu se va serba numai în Austria, ci și în Ungaria. Primatela va servi un *Te-Deum* în biserica lui Maties-craiu. Camera deputaților și a magnaților nu vor ținea ședință în acea zi și sub conducerea președinților vor lua parte în corpore împreună cu guvernul la serviciul divin, iar în urmă vor prezenta tronului omagiile lor. Guvernul le-a plănuțit toate acestea și posibil ca ele să se și ducă în îndeplinire. Numai partidul independist ar opune rezistență, dar și conducătorii lui sunt deja câștigați pentru cauză. Membrii guvernului au vorbit deja în parlament, și încă cu succes, pentru realizarea acestei idei. Contrar cu știrea că camerele nu vor ținea ședință în 2 Dec. „Budapesti Hirlap“ anunță că în ambele camere ale dietei se va face amintire de jubileul împăratec și Jusztu Gyula va face din scaunul său preșidențial o enunțaiune, care va corespunde pe deplin cerințelor politice.

Conferență națională română. Sub titlul acesta corespondențele și foile semioficiose ungurești publică un comunicat scurt de următorul cuprins: »George Pop de Băsești, președintele partidului național român, a sosit la Budapesta, ca să se sfătuiască cu deputații români în afacerea conchemării conferenței naționale.«

Nu putem ști de unde și-au luat foile ungurești această informațiune. Știm numai, că în câteva din foile noastre (»Unirea«, »Lupta«, »Tribuna«) apoi în adunarea de protestare a Românilor din Arad s'a exprimat dorința convocării unei conferențe sau adunări naționale și că în »Lupta« a publicat și dep. Dr. V. Lucaciu un apel, în care pledează pentru înfruntarea unei conferențe naționale, rugând pe d-l George Pop de Băsești să ia inițiativa de a-se înțelege în scopul acesta cu toți factorii din sânul poporului nostru. Un alt comunicat ce l'am publicat ne spune că și în clubul naționalist s'a discutat cestiunea convocării unei conferențe naționale românești.

Precum se vede, așadar se lucrează cu multă stăruință în cercurile deputaților naționaliști pentru conchemarea unei conferențe naționale. Cestiunea fiind de o mare importanță, mai ales în zilele aceste critice, se înțelege că ne vom ocupa de ea mai de-aproape, îndată ce vom avea informațiuni despre demersurile ce se fac,

Austro-Ungaria și conferența internațională. Din Viena se transmite următorul comunicat: Din loc înalt diplomatic se anunță că până când va exista posibilitatea de-a se încerca la masa verde discutarea sau examinarea demersului austro-ungar, cabinetul din Viena nu se poate definitiv obliga de-a participa la conferență. Tot atât de puțin va încerca cabinetul din Viena nouă tratări cu Poarta, până când va dura boicotul. Nu este însă eschis ca în viitorul apropiat să se nască pentru regimul Turcilor tineri astfel de surprinderi, cari pot să amenințe, ceea-ce până acum pare a fi dobândit.

Cum ar trebui să fie harta electorală a Ungariei?

II.

În Nr. 246—1908 am dat tot sub acest titlu un articol al șovinistului Balogh Pál, apărut în foaia maghiară redactată de Jidani în nemțește »Pester Lloyd« (Nrul din 8 Noemvrie 1908.), în care articol Balogh arăta cu date statistice, că »dacă până acum principiul de rassă ar fi învins la alegeri, Maghiarii ar fi stat foarte rău, și că

»dacă s'ar face alegeri, în cari să se presioneze în detrimentul maghiarismului, Maghiarii ar putea ajunge în parlamentul ungar în minoritate de 17 voturi«. Tot în acel articol Balogh, după ce își exprimă părerea, că »trebuie schimbate cercurile electorale așa, ca să fie Maghiarii scutiți de o astfel de eventualitate desastroasă«, promite c'o să tracteze într'un al 2-lea articol cestiunea, că »oare posibil este, ca pe harta etnografică a Ungariei să se facă așa cercuri, că fiecărui mandat să i se dea cerc și totuși să se asigure egemonia maghiară față de orice eventualitate?«

La întrebarea asta se încearcă acum patentatul patriot să răspundă în Nrul din 21 Noemvrie. Și oricât și-a dat silință d-l Balogh, nu i-a succes să deie de minciună axioma că „*ex nihilo nihil fit*“. Căci ori cum a încercat să nimicească sau contopească unele cercuri ori să sporească numărul de cercuri la orașe, unde elementul maghiar e mai mare, în urmă totuși nu poate scoate decât o majoritate de 60 de deputați, care însă »scade la 20, dacă în cele 32 de cercuri poliglote Maghiarii și-ar pierde majoritatea relativă.«

Și după aceasta constatare să nu creadă cineva, că i-ar veni în gând soviniștii să mărturisască, că n'ai ce face, naționalitățile nu le poți tăgădui de pe fața pământului. Nu, ci el ne spune la sfârșitul articolului, că e foarte curios, cum va putea asigura »legislația« pe baza dreptății (!) o supremație, pentru a cărei asigurare autorul nu poate afla nici măcar în teorie vre-o posibilitate.

Noi însă îi spunem autorului, că după ce cunoaște proiectul de drept electoral nu mai are de ce fi curios: după cum în acesta se prevede că 30 de cetățeni cinstiți cari plătesc dări grele și cătănesc vor avea laolaltă numai atâta drept de vot cât are bunăoară un domnișorăș jidan; că votarea trebuie să fie pe față, când se știe câtă teroare și corupție se produce prin asta; când paragraful dela început conține măsuri, în urma cărora cel puțin jumătate din alegătorii țărani vor rămânea afară din listele electorale (pe cari le face administrația în fiecare an și despre cari se dispune că *vo va avea tot celce va fi cuprins în listele electorale, chiar și dacă după lege n'ar avea drept de vot*); — zic dupăcum din legea asta Andrassy a făcut o lege de batjocură, tot așa va veni și la împărțirea cercurilor și va valora desigur toate apucăturile probabile și imposibile ale unei geometrii electorale corupte.

Eată părțile mai însemnate din articolul al 2-lea al lui Balogh:

Spune despre proiectul Andrassy că »claritate și simplitate îl caracterizează, textul pretutindenea lapidar, precis și transparent« (vezi documentat contrarul la finea pag. 1 a »Gaz. Trans« Nr. 246—1908.)

Că împărțirea cercurilor electorale este punctul pe care se razimă întreaga problemă.

Apoi își exprimă părerea, că e deșartă credința exprimată de Andrassy în motivarea proiectului său, cumcă prin asigurarea celor 62% de alegători maghiari s'ar asigura eghemonia maghiară, ear o nouă împărțire a cercurilor se face numai pentru a repara unele nedreptăți.

Cele 62% de voturi maghiare nu asigură 62% de mandate maghiare. Căci unui astfel de rezultat îi stau împotrivă pe deo parte referințele etnografice, cari fac să se împartă puterea maghiarimii în mod neegal între provinciile maghiare și nemaghiare, pe de altă parte îi stă în cale împărțirea cercurilor electorale, în cari se validează referințele etnografice, și unde multe procente de ale maghiarismului vor fi neincunjurat majorizate de celelalte popoare de rassă.

»După combinația proiectului, în urma celor 62% de alegători maghiari din cele 413 mandate ale cercurilor electorale de azi, 256 de mandate ar cădea neapărat în mâinile Maghiarilor, 157 în cele ale naționalităților, ceace ar însemna o majoritate maghiară de 99 de voturi și ar însemna asigurarea caracterului istoric al țării în parlamentul poporului (ah, cât cinism în această numire! — Trad.) chiar și în cazul, dacă dreptul electoral s'arda tuturor. Inșă dacă asemănăm împărțirea sistemului cercurilor electorale de azi cu harta etnografică a țării, numai de cât se va lămuri cât de greșită și sofistică este aceasta combinație.

Situația este astăzi așa, încât dacă popoarele de rassă din țară și-ar pune în gând să aleagă pe baza principiului de rassă, »majoritatea mandatorilor maghiare foarte ușor ar putea scădea dela 99 la 23

de mandate: la caz că am pierde cercurile poliglote indoelnice s'ar putea chiar ușor întâmpla, ca maghiarismul în însuși parlamentul său (?) să ajungă în minoritate.

Avem deci motive valide să vedem în chestia croirii cercurilor electorale și altceva decât o simplă operațiune de arondare. Noi avem lipsă neapărată de un astfel de sistem de cercuri electorale, prin care se poate asigura preponderanța rassei conducătoare prin asigurarea unui număr corăspunzător de mandate. Dacă noi pe lângă asta ne vom nizu spre o dreaptă și cuviinciosă împărțire a cercurilor electorale, prin care să se delătore monstruoasele scăderi ale sistemului de pânăcumă, atunci problema ce trebuie deslegată este de fapt una dintre cele mai grele și abia promite un rezultat cu totul satisfăcător.

(Va urma).

Un mare meeting național s'a ținut Duminecă în orașul Caracal sub presidenția d-lui Dr. Pavea, medicul orașului, care deschizând ședința, protestează contra politiceii dușmănoase austro-ungare, manifestată față de naționalitatea română. Au urmat apoi rând pe rând la tribună d-nii: avocat Ioan Florian, Leon Grigorescu, deputat Camil Demetrian, avocat Teodor Oroveanu, Dr. Vaias, comerciant Tache Vlădescu, avocat Ioan Stătescu, avocat Alexandru Nicolau, cari expun suferințele Românilor de peste Carpați și apelează cu căldură la unirea Românilor pentru cultura și redesteptarea națională, îndemnând în deosebi pe bărbații politici din România să facă o politică națională cinstită răspunzând cu demnitate și bărbăție la loviturile și atacurile îndreptate în contra existenței neamului românesc.

Contra invaziei germane în Anglia. În ședința de alaltăieri a camerei engleze lordul Roberts a depus o rezoluțiune, zicând că cestiunea apărării țării necesită o imediată hotărâre a guvernului în scopul de a crea o armată atât de puternică și eficace prin calitățile ei, încât o putere străină, ori cât de mare ar fi ea, să trebuiască să ezite a se apropia de coastele Angliei. Lordul Roberts și-a motivat rezoluțiunea printr'un lung discurs, în cursul căruia a zis că Anglia nu mai poate fi sigură că n'are a se teme de o invaziune. Lordul a pus în relief că rezoluțiunea ce o propune nu este expresiunea unui act de ostilitate contra Germaniei și nici teama de Germania, dar a relevat posibilitatea strategică a unei invaziuni germane.

D-l Crewe, secretar de stat, s'a pronunțat contra rezoluțiunii propuse, dar rezoluțiunea a fost adoptată cu 74 voturi contra 32.

Proclamația Șahului Persiei retrasă. Agenția Reuter află, că proclamarea ce voia să o dea Șahul spre a anunța că nu convoacă parlamentul a fost retrasă, se crede, în urma reprezentațiunilor Angliei și Rusiei.

Despre socialism.*)

Muncitorul de fabrică, aparținător clasei neavute, nu capătă mai multă răsplătă

* A se vedea Nrii 250 și 251 ai »Gaz. Trans.« din anul curent.

pentru osteneala sa, decât îi trebuiește pentru asigurarea existenței, iară bunurile produse sunt ale proprietarului mijloccilor de producțiune. Și fiindcă orice bunuri nu se pot acvira decât dându-se alte bunuri în schimb, nici nu se poate prevedea în deajuns cu cele trebuincioase. Disproporția în împărțirea bunurilor între factorii producțiunii e cauza socialismului mai nou. Iară cauza acestei disproporții a distribuțiunii este starea socială și de drept favorabilă proprietății private. De aceea socialistii vreau, să delătoreze măcar în parte, proprietatea privată și să introducă producțiunea colectivă: mijloacele de producțiune să fie ale tuturor și bunurile produse să fie împărțite după munca prestată sau după exigențe. Deci socialistii numai bunurile, cari servesc producțiunii vreau să le scoată din proprietatea privată, comuniștii din contră toate bunurile.

Acesta este firul gândirii al tuturor filozofilor socialisti de pe la capătul veacului XVIII. până în zilele noastre. Ideile celor dintăiu dintr'ansii Godwin și Owen în Anglia, Fourier, Cabet și Proudhon în Franța, Weilling în Germania, cari au stat încă sub influința lui Rousseau, nu sunt lămurite. Baza doctrinei lor e metafisică: credința în bunăteatea lui Dumnezeu (sau a Naturii). Dumnezeu e bun, prin urmare și lumea creată de el este bună și în ea domnește armonie. Societatea omenească este o parte a lumii și e supusă tot acelor legi ca universul întreg. Prin urmare și în societatea omenească trebuie să fie armonie și pace și fericire. Omul încă e bun din fire, este asociabil și în stare de a se desvolta. Totuși este atâta mizerie și neînțelegere în lume, fiindcă oamenii nepricepuți au stricat armonia naturală a vieții sociale și fericirea singuraticilor prin instituțiuni măiestrite, cum e și proprietatea privată. Ordinea naturală trebuie iară restituită, trebuie descoperite și răspândite legile, pe cari se bazează această ordine naturală.

Fiindcă doctrina aceasta consideră reorganizarea societății de o problemă a științei și a cunoașterii prin mintea omenească, i-au dat numele de *socialism rațional*, dela rațiune; îi zic și *socialism utopic*, fiindcă nu a descoperit adevăratele forțe motorice ale vieții sociale. Utopiștii uită, că sunt și oameni îndestuliti cu actuala ordine socială, și că aceștia sunt destul de tari să o susțină. Ei par a nu ști, că societatea nu se va putea schimba până nu se vor schimba caracterele oamenilor.

Urmașii de astăzi ai socialistilor raționali sau utopiști de odinioară sunt *anarhistii*. Ce îi deosebește pe acești din urmă de cei dintăi, este felul, cum vreau anarhistii să-și răspândească principiile: prin atentate, cari nu au alt scop, decât a trezi atenția oamenilor pentru învățăturile lor, și nu sunt alta, decât propagandă prin fapte. Intemeietorul anarchismului este Proudhon.

În jumătatea a doua a veacului XIX socialismul a ajuns sub influința materialismului. Doctrina socialistă părește bazele metafisice: nu mai caută ordinea naturală a societății, se împacă cu gândul, că ordinea existentă e tot așa de naturală și de înțeleaptă, ca ori și care alta; nu e cea mai bună, dar nici cea mai rea; și pătrunsă de ideia evoluții naturale propagată de Darwin («evoluția organismelor») Hegel și Feuerbach («evoluția omenimei») încearcă să explice ordinea existentă a societății cu luptele ei de clasă din desvolutarea istorică. De aceea acest socialism se numește *istoric*; îi zic și *științific* cu

tot dreptul; întemeietorul lui este Carol Marx.

Învățăturile socialismului istoric sunt acestea: în viața omenească interesele materiale sunt hotărâtoare, aceste influințază toate cercurile vieții și ale ideilor omenești. Istoria constă din lupte de clasă, cari sunt urmarea organizației existente a producțiunii și a distribuțiunii. De prezent lupta dintre burgheze și proletariat a provocat'o împrejurarea, că organizația producțiunii și circulațiunii este socială, distribuțiunea însă se face pe baza societății private. Socialismul vrea să afle cauza frecărilor și să le facă capăt prin împăcarea contrastelor.

Sorginta acestor contraste este *supravaloarea* (Mehrwert), care singură espică formarea și înmulțirea capitalului și escamotarea muncii prin capital. Supravaloarea se espică așa, că salariul muncitorului este mai mic, decât prețuște munca prestată de el; muncitorul produce pentru capitalist mai multe, decât îi dă acesta în schimb. Aceasta vine de acolo, că fiind în urma *sărăciei generale* (Verelendung) ofertul de muncă mai mare decât trebuința, capitalul poate dicta prețurile. Crizele repetite din zilele noastre arată că capitalul nu e în stare să conducă producțiunea, iară societățile acțiunare și trusturile dovedesc deajuns, că substituirea capitalului e posibilă. Când anarhia economică va ajunge la culme, societatea va ocupa mijloacele de producțiune. Atunci devenind capitalul *proprietate colectivă*, distribuțiunea va fi dreaptă. Deodată cu capitalul privat va mai înceta de a fi și statul, care nu are altă menire, decât a susține dominațiunea de clasă. Toate acestea se vor întâmpla — fără revoluție eternă, — când starea de astăzi va deveni insuportabilă, și nu se pot grăbi. Marx întonează față cu egoismul burghez, zime *egotismul și interesul de clasă al muncitorilor*. Puterea de viață a socialismului zace în comunitatea de interese ale muncitorilor, care rezultă din actuala organizație socială. De aceea în *Manifestul comunist* acest act de naștere al mișcării sociale moderne, — pe care l'a redactat în colaborare cu Engels, — esclamă conștiu de țaria care zace în unire: *Uniți-vă voi proletarii lumii!*

Fiindcă socialismul modern este îndreptat în contra dominațiunii capitalului, îi zic și *anticapitalism*. Mai poartă și numele de *colectivism* — dela proprietatea colectivă care vrea să o introducă.

Învățăturile lui Marx cuprind pe lângă multe adevăruri și greșeli. Greșeala cea mai mare e materialismul cras. Totuși slăbiciunea sistemului său nu îi detrag meritul, de a fi făcut din socialism știință și de a fi pornit mișcarea socială modernă pentru emanciparea proletariatului. Proletarii cinstesc în el pe cel mai mare apărător al cauzei lor.

(Va urma.)

STIRILE ZILEI.

— 14 Noemvrie v.

Prelegeri populare economice în țara Oltului. În săptămâna viitoare va ținea preotul Aurel Nistor din Arpăcat prelegeri populare economice în următoarele comune din comitatul Făgărașului. Marți în 18 Nov. st. v. (1 Dec. n.) în Șimca-nouă, Mercuri în 19 Nov. în Mândra, Joi în 20 Nov. în Ohaba și Vineri în 21 Nov. în Vlădeni. Prelegerile vor fi despre cultură

Aceasta e țesătura, de altfel destul de aleasă și de fină a dramei d-lui Bărsan — și s'a văzut dela cea dintăi reprezentare că »Marul« e între piesele românești bună pentru ca să rămână în repertoriul Teatrului Național.

Eroul principal al dramei, Petru, pare tăiat dintr'o singură bucată și el e nervul acțiunii dela început și până la sfârșit. Pe de rând stăpânește viața curată, patriarhală, care se mai întâlnește încă prin ca sele multora din »inteligența« noastră din Ardeal. Părintele Miron e tipul preotului de odinioară plin de credință și de dragoste de neam, tare și neînfrânt la loviturile sorții, iar Petru e tânărul cu învățătură multă cu însuflețire și plin de speranțe frumoase pentru poporul din care s'a ridicat; dar e tânărul din vremea noastră, care nu poate să primească lovitură fără să se îndoie; e aproape chiar a de nădăjdui. E tânărul pe care autorul a avut prilejul să-l cunoască... Dar dacă Petru e în piesă personajul care își i-a mai mult atenția prin trăsăturile alese, care se pu în evidență, apoi tot prin el cunoașterea cele câteva — de altfel neînsemnate — lipsuri ale piesei, așa cum e concepută.

În prima linie se pare că une-

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Cronici teatrale.

București, 12 Noemvrie 1908.

Luni seara s'a reprezentat la Teatrul Național a doua piesă originală românească (înțeleg pe cele noi) o dramă — și încă bună — a d-lui Zaharie Bărsan.

Toată drama se întemeiază pe vițiul profesorului Marcu Ghimpea adus de beție și de patima jocului de cărți la ruină și rușine cu familia lui împreună.

Eroul principal al dramei e Petru, fiul mai mare al lui Marcu și al Anei Ghimpea, un poet talentat, un bărbat cult și nobil care se hotărăște să renunțe la viața de plăceri în munca ușoară și se înapoiază, după cinci ani de lipsă, în satul său, cu cea mai mare dragoste, hotărâre și nădejde pentru ridicarea poporului tot mai părăsit de frunțașii săi.

El vrea să se facă preot și aceasta o voiesc toți, împreună cu bunicul lui Petru, părintele Miron, care voiește să-l lase pe nepot în loc.

Dela început însă tânărul înțelege că

tatăl său îi stă în drum, »ca o stâncă« atât pentru ca să poată lucra cu folos pentru popor, cât și ca să-și poată ridica familia sărăcită și căzută în ochii lumii prin vițiul tatălui său, care de dimineața până noaptea târziu bea și joacă cărți la cafenea.

Un bun prieten din copilărie al lui Petru, Lucian, un orfan bogat, care nu ezită să sacrifice împreună cu Petru din avutul său pentru ridicarea poporului și care chiar caută să plătească datorile făcute de Marcu Ghimpea la cafenea, pentru a salva cinstea familiei, iubește pe Magdalena, sora lui Petru.

A doua zi, Duminecă, Lucian în înțelegere cu Magdalena hotărâse să facă familiei cererea în căsătorie.

Aproape de miezul nopții după ce toți se despart pentru culcare, Lucian aduce la cunoștința lui Petru o nouă rușine și noi pierderi ale tatălui său la cafenea. Apoi se duce acasă și se pune de pază cu pușca spre a-l ucide pe dușmanul, care câteva nopți în rând îi călcăse grădina lui vestită prin frumusețe, și stricase straturile de flori, iar în cea din urmă noapte îi tăiese cel mai frumos măr în umbra căruia își petrecuse, împreună cu copiii lui

Ghimpea, multe ceasuri din copilărie. Obține chiar dela primărie dreptul de a-și apăra singur avutul.

Petru, rămas singur, trece cu lampa în odaia vecină, iar când se înapoiază surprinde pe tatăl vițios tocmai în clipa când desprindea din părete o iconiță de argint ca s'o ducă la cafenea.

În cele din urmă Petru spune tatălui său că Lucian îl chiamă pentru a doua zi de dimineață la el să-i dea bani ca să plătească datorile făcute seara. Apoi îl lasă singur, dar când se înapoiază, tatăl său nu mai e. Numai decât se gândește că a plecat la Lucian să ia cât mai îngrabă banii. E cuprins de teamă, vrea să alerge dar e nehotărât. Dar apare din odaia vecină în haina de noapte, Magdalena — și cu o bucurie stăpânită se îndreaptă spre fratele său să-i împărtășească taina pe care Lucian avea să le-o spună a doua zi. Petru e cu urechea la cele ce spune Magdalena iar cu gândul la tatăl său; într'o grozavă luptă. Se aud strigăte, apoi detunături de pușcă — și pe când Magdalena tresare spăriată, Petru se cutremură la gândul că e ucis tatăl său.

sfeclor de zahăr și rentabilitatea lor. b) nutrețuri apătoare și păioase, c) ce unelte lipsesc plugarilor din acele comune, unelte fără de cari nu se poate duce o economie rațională? Prelegerile se țin în numele »Asociațiunii pentru cultura și literatura poporului român«. Preotul Aurel Nistor va mai ținea astfel de prelegeri și în celelalte comune din țara Olteului, mai ales în comunele aproape de linia ferată Brașov-Făgăraș-Sibiu, ce se va anunța la timpul său.

Românii din America au adresat din prilejul prezentării proiectului Andrassy o lungă telegramă omagială către *Maj, Sa Monarhul*, implorând scutul *Maj*. Sale în contra nouelor atacuri îndreptate în contra naționalităților nemaghiare din Ungaria. O altă telegramă s'a trimis primarului Dr. *Laeger* la Viena cerându-i sprijinul în lupta pentru sufragiul universal iar o a treia telegramă s'a expeditat poetul norvegian *Björnsterne Björnson* exprimându-i-se mulțumiri pentru apărarea celor năpăstuiți și cerându-i poibilul sprijin în lupta pentru dobândirea votului universal. Printre o a patra telegramă Români din America exprimă *clubului deputaților naționaliști* mulțumiri pentru lupta însuflețită ce o poartă spre binele neamului.

D-na Agatha Bărsescu la Lugoj. La vestea că celebra noastră tragediană va veni în orașul nostru — scrie »Drapelul« — intelectualii noștri au ținut o consfătuire intimă, în care s'a hotărât, că marea actriță va da în orașul nostru trei reprezentațiuni. Având în vedere aglomerarea publicului avizăm că locurile se pot rezerva de pe acum la d-l Dr. C. Grădinar prezidentul filialei fond. de teatru român din Lugoj.

Din Blaj și Făgăraș primim îmbrucătoarea știre, că în vederea reprezentațiunilor anunțate de d-na A. Bărsescu se fac cele mai întinse pregătiri.

Un aviator Român. Mercuri după amiază d. sub-locotenent Henric Coandă a ținut la arsenalul din București o nouă conferință asupra aparatului de aviațiune inventat de d-sa. Aparatul d-lui sub-locot. Coandă e biplan, împărțit în două compartimente, a căror suprafață e de 4 metri lungime și 2 lățime. Aceste două compartimente sunt îndepărtate la 3 m. de corpul fusiform din mijloc. Inapoi corpului din mijloc se găsește o coadă de stabilizare longitudinală, care are o suprafață de 12 m. p. Aparatul e pus în mișcare de două helice de tracțiune, cari se învârtesc în sens invers. Stabilitatea aparatului este obținută cu ajutorul »gyroscopului«, un fel de sfârlează care se învârteste tot cu ajutorul motorului.

O nouă perchezitie domiciliară s'a făcut alaltăieri redacțiunii ziarului »Tribuna« de către poliția din Arad pentru publicarea manifestului lansat de comitetul de inițiativă al meetingului ținut în sala Dacia din București la 1 Nov. v. D-l C. Savu, redactorul responsabil al »Tribunei«, a declarat că manifestul a fost reprodus din ziarele din Regat. După o scotocire zadarnică a localului redacțional și după încheierea procesului verbal obicinuit, polițiștii s'au îndepărtat.

Iuvățătorii români suspendați. De când cu legea Apponyi persecuțiunile îndreptate în contra iuvățătorilor noștri se înmulțesc în mod înspăimântător. Zilele aceste ministrul Apponyi a suspendat, la propu-

respectul fiului cătră părinte e nesocotit. Nu se poate admite ca unui tată ori cât ar fi decăzut — și însuși Marcu Ghimpea era *prea* căzut — să i-se poată adresa cuvântul »obraznic« să i-se ridice pumnii spre lovire — și încă de cătră un fiu cult. E jignitor și numai poate fi dramatic. Apoi străfulgerarea, numai, a gândului lui Petru de a-l pierde pe tatăl său e mai mult chiar decât cele de mai sus. Pentru mediul, în care drama se petrece, și pentru atmosfera curată care stăpânește dela început până la sfârșit scăderile acestea sunt contraste cari ce-i drept nu-i scad mult valoarea piesei, dar îndreptându-se i-ar mări-o în mod destul de simțitor — și sunt scăderi, cari s'ar putea cu multă ușurință îndrepta. Atunci Petru ar fi un caracter întreg pe cât de întregă e Magdalena, al cărei rol l'a interpretat cu atâta gingășie d-na Olimpia Bărsan.

E o bucurie și o mândrie pentru noi că cea dintâi încercare mai mare a d-lui Z. Bărsan a dat rezultatele, cari i-au procurat aplauzele de Luni seara la Teatrul Național și cari ne îndreptătesc să așteptăm încă și alte lucrări dela d. Bărsan.

R. C.

nerea faimosului inspector reg. de școale Vașadi, pe învățătorii Florian Toma Pop din Bicaciu și Mihai Andruș din Janoșea. Aviz consistoarelor noastre!

Marchizul Pallavicini, ambasadorul Austro-Ungariei la Constantinopol, a notificat Porții că pleacă din Turcia conform instrucțiunilor ce a primit dela guvernul său, lăsând gestiunea afacerilor consilierului delegațiune Otto.

Curs pentru analfabeți. Cetim în »Drapelul«: Cursul pentru analfabeții români din Lugoj s'a început Marți la orele 6 d. m. în localul școlii române din loc. Cursul se va urma regulat în toată Marța, Joia și Sâmbăta la orele 6. Cursul este cu totul gratuit.

Colecțiunea de predici a profesorilor Dr. T. Tarnavski — Dr. E. Voluțchi se va pune peste câteva zile sub tipar. Pentru a mă putea orienta în privința numărului exemplarelor, rog pe toți acei domni la cari s'ar mai afla liste de abonament, să le retrimită pe adresa subscrișului. *Caransebeș*, la 30 Octomvrie 1908. Dr. *Dimitrie Otloca*, profesor.

Sigilul unui Vodă. Jandarmăria din Kis-Pest a confiscat dela un individ un inel-pecete de aur de o greutate de 37 grame cu o piatră violetă, în jurul căreia se află inscripția slavonă: »Acestă pecete este a Voivodului Raduc«. Se crede că este sigilul lui Radu I. fost Domn al țării Românești pe la sfârșitul veacului XIV. Inelul se păstrează la jandarmăria din Kis-Pest.

Produsele industriale ungare în România.

Mai mulți proprietari și arendași, membrii ai clubului agricol din România, discutând asupra situației precare a Românilor din Ungaria s'au legat a nu mai cumpăra mașini și instrumente agricole care ar proveni din fabricile din Ungaria, în special din fabrica căilor ferate ungare, care are o sucursala de desfacere și în București sub firma Feher et Comp.

Ideia aceasta — scrie »Secolul« — a prins rădăcini și începe să se întindă în cercuri din ce în ce mai largi, fără a se face nici un sgomot în jurul ei, nici o campanie de boicotare, cum se face de pildă în Turcia.

Făcându-se în mod normal și fără provocări inutile, ideia se va realiza și, suntem siguri, că toată lumea românească o va aproba. Numai în acest fel putem să răspundem noi trufașilor noștri vecini, pentru ca ei să simtă adânc cât de greșită este calea ce au apucat-o.

În cei din urmă 15 ani produsele industriale ungare au găsit piețe foarte bune de desfacere în România, grație nepăsării noastre, cari preferim mărfurile proaste și ieftine, pe care le furnizează maghiarii celor solide și durabile pe care le-am putea obține din Germania, din Italia sau din Anglita.

Valoarea mărfurilor ce le importăm numai din Ungaria (exceptăm Austria) se cifrează anual la aproape 40 milioane lei. Ele constau din mașini agricole, instrumente agricole, căruțe ușoare de țară, produse textile ca pălării, stoffe, etc, ghete, șoșoni, piei.

Fabricile, care ni le furnizează aceste, sunt fabrica C. F. Ungare (Feher et Comp.) Ganz et Comp. din Budapesta, fabrica de vagoane și căruțe din Arad, fabrica de țesătorie și fabrica de pălării din Timișoara și fabrica de încălțăminte »Kobrak« din Văcz. Numai câteva fabrici, dar acele câteva pompează dela noi 40 milioane anual. Și ele trăesc și înfloresc numai prin noi. Dacă le-am tăia piețele noastre, ele n'ar mai putea rezista nici un an, ci ar fi nevoite să lichideze.

Chestiunea este cum să ne apărăm în contra acestui oaspe rău văzut la noi în țară? Foarte simplu: Aproape toate fabricile ungare au reprezentanți la noi; în București, Iași, Craiova, Brăila, Galați, etc. vedem firmele lor. Și n'avem decât să nu trecem pragul acelor firme. Nu e nevoie de nici un sgomot, de nici o demonstrație, de nici o campanie, ci numai de o oarecare putere de abținere. Și ajunge ca 2—3 luni nici unul să nu calce pe la acele firme pentru ca la sf. George să le vedem dispărute. Asta este de făcut.

Adunare socialistă în Brașov. Conducătorii partidului muncitorilor din Brașov au convocat pe Duminecă 29 Noemvrie n. 1908 înainte de amiază la 10 oare în sala hotelului »Grand« o mare adunare populară publică cu următorul program: 1. Situația politică și proiectul de lege electoral al lui Andrassy. 2. Usura chirii și a mijloacelor de trai în Brașov.

Adunare săsească de alegători în Brașov. Pe Duminecă sunt convocați la Brașov alegătorii din cele patru cercuri electorale ale ținutului Brașov la o întrunire electorală. Cu aceasta ocaziune își vor ținea dările de seamă deputații Dr. K. Schmidt, Traugot Copony și Wilhelm Kopony.

Varietăți.

România și navigația aeriană. Aero-planul lui Coandă. Sublocotenentul Coandă a ținut zilele aceste în București în fața câtorva ofițeri și ingineri, o conferință asupra aeroplanului său. Experiențele d-lui Coandă nu sunt noi; ele au fost inaugurate și continuate cu răvnă multă în Germania cu vre-o 5—6 ani înainte și presa străină s'a ocupat de aparatul d-lui Coandă, care prezintă caractere valoroase. Sublocotenentul Coandă a înaintat ministerului român de războiu un memoriu prin care ceru autorizația. D-l Coandă, deși avea posibilitatea să reia experiențele în străinătate, unde atmosfera ar fi poate mai prielnică, vrea ca și sub cerul României să zboare o mașină, legând astfel de lanțul statelor din occident, cari se răboiesc pentru cucerirea aerului, și România. E de prisos să adăogăm că inventatorul e perfect încredințat că mașina sa va parcurge distanțe mari cu ușurință 120 km. pe oră cel puțin.

Calcululele, demonstrațiunea tehnică pe cari le-a desfășurat celor cari au asistat la conferință, dar mai ales experiențele din trecut și criticile oamenilor de meșteșug cari au fost cu acest prilej amintite, au dat și celor cari au asistat la conferință aceiași încredere în perfecțiunea aeroplanului Coandă. Peste vre-o lună experiențele cu aeroplanul care se construiește la arsenalul armatei, vor începe în București și sperăm — zice »Viitorul« — că rezultatele vor fi astfel, încât atenția lumii concentrată azi asupra încercărilor din Franța, se va întoarce de-odată cătră țara noastră.

La încercările făcute în Germania de sublocot. Coandă, a asistat și Kronprințul, care se interesa de aproape. De altfel aviatorul român, care e abia în vârstă de 24 ani, mai are realizate și alte invențiuni.

Carnea de câine. Cu timpul se va mânca și carne de câine, zice »Revue scientifique«. Intrebunțarea acestei cărni crește din ce în ce, nu numai în China dar și în Europa.

În Paris, deși nu se vând câtimi mari, nu lipsesc costițele și așa zisele roast beefs de câine.

În Germania numărul căinilor tăiați a ajuns la 5000 pe an, și merge sporind, — din pricina prețurilor mari al cărnei de vacă și chier de cal. Astfel s'a înființat o societate, care crește și îngrășe căinii pentru măcelărie. Se spune că treburile merg bine de tot. Dovadă convingătoare este că s'au supus examenului veterinar peste 20 de mii de căini, meniți a fi tăiați. Cât e vorba de căini tăiați în ascuns, nu se poate ști numărul lor, dar trebuie să fie mare.

Numărul jubilar al »Gazetei Transilvaniei« se poate comanda direct sau prin librării cu prețul de 1 coroană 50 bani în Austro-Ungaria și 2 coroane (2 Lei 20 bani) în România și străinătate.

Venitul curat ce va rezulta din desfacerea ediției jubilar, a »Gazetei« se va da fondului jubilar pentru ajutorarea ziaristilor români din Transilvania și Ungaria.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 27 Nov. Ziarul »A Nap« continuă să înregistreze știri neliniștitoare cu privire la mobilizarea armatei. În numărul său de astăzi aduce știrea, că s'a dat ordin de mobilizare la 162 batalioane, cari vor fi

concentrate la granița Bosniei. Deasemenea s'au trimis spre Bosnia în cel mai mare secret mai multe zeci de tunuri. Din cauza acestor știri a dominat eri o mare panică la bursă, care deabea s'a putut potoli printr'un comunicat semioficios, prin care se desmint știrile alarmante.

Viena, 27 Nov. Eri s'a prezentat camerelor austriace noul ministeriu austriac. Prim-ministrul Bienerth a declarat că consideră noul cabinet numai de un cabinet de tranziție, care consideră de unica sa lucrare de a realiza formarea unui cabinet coaliționist. Declarațiunea lui Bienerth a mulțumit majoritatea partidelor.

Cetinge, 27 Nov. Din graba și zelul ce se depune pentru înarmarea Muntenegrului se deduce că izbucnirea războiului e așteptată ca ceva sigur. Populațiunea e fanatizată în chip extraordinar. De curând au sosit aci ofițeri ruși, cari au misiunea de a controla starea armatei și a supraveghia manevrele cu noile tunuri sosite din Italia. Ofițerii ruși sunt oaspeții Principelui Nicolae.

Londra, 27 Nov. La Bursa de aci au circulat eri svonuri alarmante de războiu. Știrea cu privire la rechemarea din Constantinopol a reprezentantului Austro-Ungariei, marchizul Pallavicini, a contribuit la întărirea acestor svonuri. Din cauza acestei alarmări, valorile au scăzut în mod considerabil. Scăderea s'a repercutat mai mult asupra valorilor americane și în special asupra acțiunilor minelor de aramă.

Sofia, 27 Nov. La Sobranie, un deputat agrarian a reproșat guvernului de a fi întrebunțat fondurile de ajutor pentru Macedonia în scopuri interesate. Ministrul internelor a respins insinuarea și a cerut excluderea oratorului. Un mare tumult se produse; agrarienii au părăsit sala de ședințe.

Belgrad, 27 Nov. D. Milovanovici s'a înapoiat. Generalul rus Lipovici a sosit aci venind din Petersburg.

Malta, 27 Nov. Vaporul »Sardinia« pe jumătate distrus de un incendiu și încă totul în flacări, a naufragiat. S'au scos până acum 27 morți și 52 răniți. Mașiniștii și focarii au perit în catastrofă. Răniții au fost duși la spital.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor respons.: Victor Branice.

Dr. STERIE N. CIURCU.

VIII Kochgasse Nr. 29 — Viena
Consultațiuni

cu celebritățile medicale, cu specialiștii de la facultatea de medicină din Viena.

Telefon nr. 17065.

Răceala acută

și tusea dispar curând folosind

Emulsiunea Scott

care are un efect alinător și întăritor, cu gust plăcut, că toți aceia, cari nu pot mistui untura de pește obicinuită, iau

Emulsiunea Scott cu ușurință și plăcere. Afară de aceasta Emulsiunea Scott e mult mai priincioasă. (6)

Veritabilă numai cu marca — pescarul — ca semn de garanție a procedurii lui Scott.

Prețul unei sticle originale 2 coroane 50 bani. Se capătă în toate farmaciile.

Banca Națională a României.
Situațiune sumară.

1907		1908	
10 Novembre		1 Novembre 7 Novembre	
A c t i v :			
140.897,210	199892210 Reser. metal. aur 90591790	126.850,713	127.891,790
437,092	41005000 " Trate aur 37300000	428,137	409,991
96.031,575	Argint și diverse monede	85.478,164	87.769,642
16.388,000	Portofoliu Român și străin	34 650,086	35 173,015
18.202,018	*Impr. contra efec. publice 17479200	11.999,914	11.999,914
11.999,861	" " " in cont-curent 17693815	15 372,463	15 372,463
15 717,546	Fonduri publice	3 196,121	3 196,121
3 248,621	Efectele fondului de rezervă	5 963,305	5 967,772
5.924,808	Efect. fond. de amort. mob. și mater.	701,433	701 460
640,305	Imobile	655,755	668,546
685,202	Mobilier și Mașini de Imprimerie	101.589,484	101.086 284
165.133,779	Cheltueli de Administrațiune	13.042,667	9.221 641
16.781,876	Depozite libere	26.984 825	27.163 757
27.567,453	Conturi curente	426.913,067	426.622,396
459 655,346	Conturi de valori		
P a s i v :			
12.000,000	Capital	12.000,000	12.000,000
23.329,895	Fond de rezervă	25.202,197	25.202,197
3.534,606	Fondul amortis. imob. și material	3.794,654	3.794,654
311.806,640	Bilete de Bancă în circulațiune	280.689,870	280.814 350
2.077,070	Profituri și pierderi	2 190,642	2.190,642
1.773,356	Debânzi și beneficii diverse	1.446 220	1.534,269
105.133 779	Depozite de retras	101 589,484	101.086 284
459.655,346	Scomptul 5% * Dobânda 5 1/2%	426.913 067	426.622,396

Dacă tușiți,

Sunteți răgușiți, respirați greu, a-udați noaptea, aveți flegmă, catar, dureri la

pept, astai dovadă că vați răcit, sau aveți influență. Simptomele acestea pot avea și urmări rele. Este de recomandat a împiedeca estinderea. Spre scopul acesta mai mulți medici recomandă un mijloc de casă Örkény miere de tei (Syrup).
Multe scrisori de recunoștință adevăresc efectul binefăcător. O sticlă de muștră Örkény miere de tei (Syrup) costă 3 cor., 1 sticlă mare 5 cor., 8-ticle se capătă cu 15 cor. trimise franco. cu rambursă, sau dacă se trimite înainte prețul.
Singurul depozit pentru Austro-Ungaria: „Apostel-Apotheke“ Budapest, Josefsring 42.1 10. 64. Depot 88.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Di. 27 Noiembrie 1908.

Măsura său greutate	Calitatea.	Valuta în	
		Kor	ă
1 H. L.	Grâul cel mai frumos.	17	—
"	Grâu mijlociu	16	—
"	Grâu mai slab	15	—
"	Grâu amestecat	12	—
"	Săcară frumoasă.	10	—
"	Săcară mijlocie.	9	60
"	Orz frumos	8	60
"	Orz mijlociu	8	—
"	Ovăș frumos.	6	40
"	Ovăș mijlociu	6	—
"	Cucuruz	10	—
"	Mălaiu (meiu)	11	—
"	Mazăre.	19	—
"	Lințe	19	—
"	Fasole	11	50
"	Sămânță de in	20	—
"	Sămânță de cânepă	6	—
"	Cartofi.	2	—
"	Măzărice.	—	—
1 kilă	Carne de vită	1	04
"	Carne de porc	1	2
"	Carne de oaie	—	72
100 kil	Său de vită prospăt	40	—
"	Său de vită topit	2	—

să se adreseze cine dorește a cumpăra

Pomi Roditori Altoiți,

de calitate I., arbori de promenadă, tufe de ornament, acțiuni, gledieii, coniferi ș. a., precum și

Viță de vie altoită,

viță de vie europeană și americană cu și fără rădăcini. Cataloge trimit gratuit și franco.

Cruce séu stea după electro-magnetică

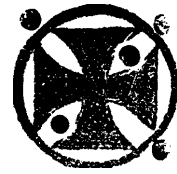
Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lu Volta.

Nu e mijloc secret.

Vindecă și înviorază

pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă bo-

se da împrejurării, că le vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunei sângelui, anemie, amețeli, țiuțuri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asmă, auțul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, receală la mâni și la picioare, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influență, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bôle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate încurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate Acel pacient. care în decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde orice încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“, de ore-ce „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit, fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut aproiat și cercetat. Deja înfăințate crucele mele electro-magnetice o recomandă îndoesibi

Prețul aparatului mare e 8 cor. Pretul aparatului mic e 6 cor. folosibil la morburî, cari nu sunt mai vechi de 15 ani. folosibil la copii și femei de constituție forte slabă.

Expediție din centru și locul de vëndare pentru țers și streinătate etc. **MÜLLER ALBERT, Budapesta, V 28, Strada VADÁSZ 34, colțul strada Kálmán.**

TIPOGRAFIA

A. Mureșianu

Brașov, Têrgul Inului Nr. 30.

Acést stabiliment este provêdut cu cele mai bune mijloce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în pozițiune de a puté esecuta ori-ce comande cu promptitudine și acuratețã, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE
IN ARGINT ȘI COLORI.

REGISTRE și IMPRIMATE
pentru toate speciile de serviciuri.

CĂRȚI DE ȘCIINȚĂ,
LITERATURA ȘI DIDACTICE

BILANȚURÎ.

STATUTE.

Compturi, Adrese,
Circulari, Scrisori.
Couverte, in lotă maxime.

FOI PERIODICE.

BILETE DE VISITĂ
DEPERITE ȘI FORMATE.

TARIFE COMERCIALE,
INDUSTRIALE, de HOTELURI
și RESTAURANTE.

PROGRAME ELEGANTE.

BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ
DUPĂ GORINTĂ ȘI IN COLORI.

PREȚURÎ-CURENTE ȘI DIVERSE

ANUNȚURÎ.

BILETE DE INMORMENTARI.

Comandete eventuale se primesc în biuroul tipografiei, Brașov Têrgul Inului Nr. 30, în etagiul, înderept în curte. — Prețurile moderate. — Comandete din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.

Fie-care posesor a unei
Trăsuri-motor a lui PUCH!
economisește mulți bani și mai mult năcaz.

Bicicla motor:

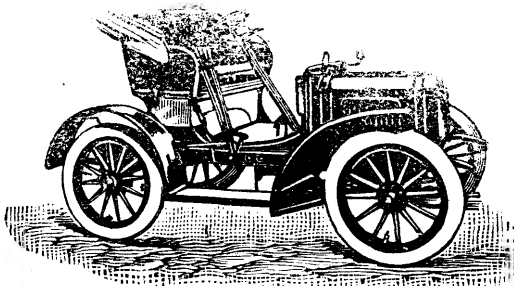
Sigurantă mare:
HP. (35Kg.) 2 1/2, 3 1/4, 3 1/2, 4, 5 & 6 HP.

Automobile:

construcție simplă. Exeautare solidă:
8/9 9/10 14/16 20/25 HP.

Benzin. Ulei. Părți constitutive
Pneumatice.

Reparaturi de automobile.

Reprezentant: **MICHAEL MOOSER, Brașov,**
Strada Portii 39.